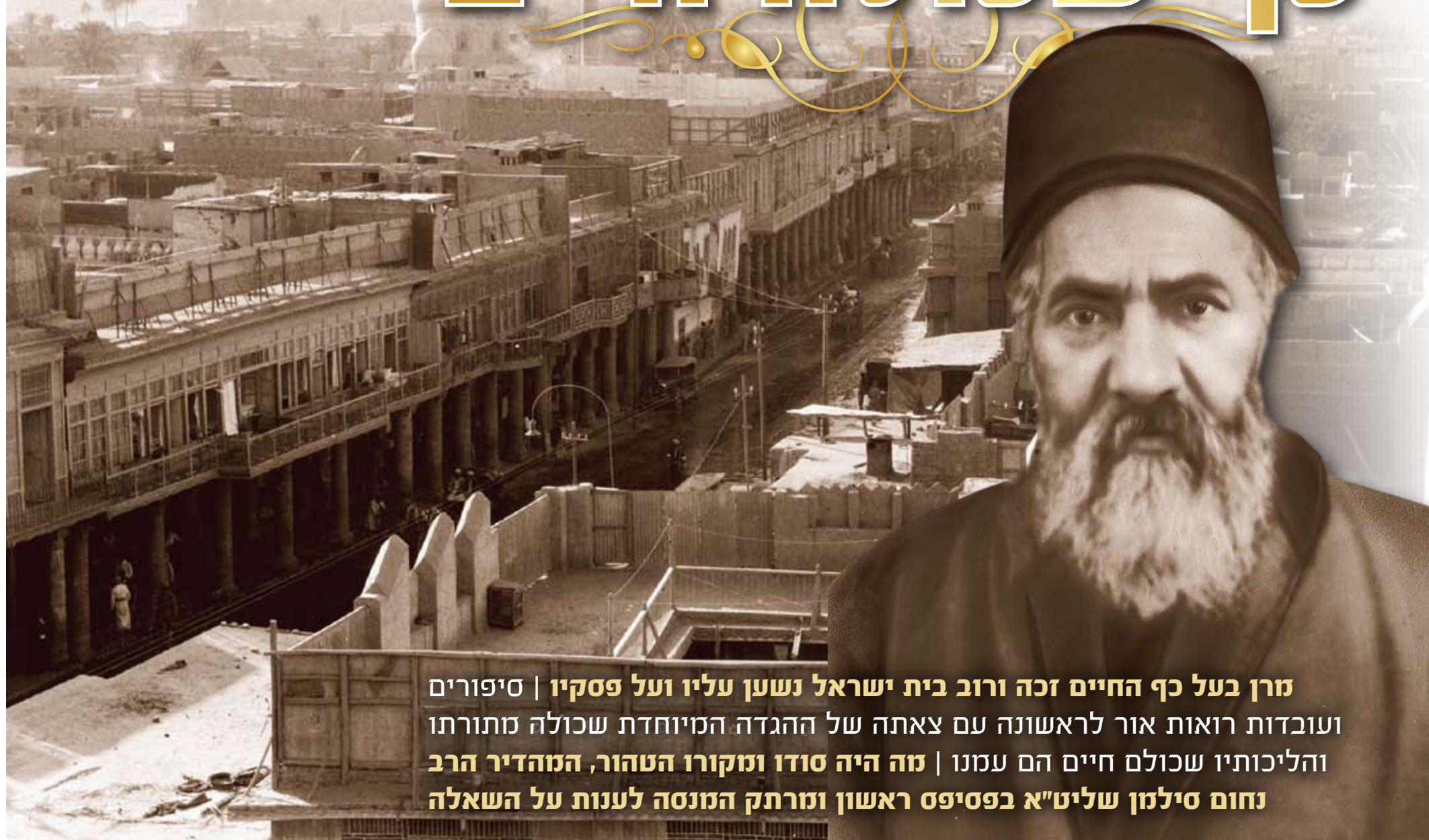

כף שכולה חיים

הרב ישראל מרגלית

צילומים: באדיבות הרב מרדכי כהן

מֶרֶן בַּעַל כֶּף הַחַיִּים זָכָה וְרוֹב בֵּית יִשְׂרָאֵל נִשְׁעַן עָלָיו וְעַל פִּסְקָיו | סִיפּוּרִים וְעוֹבְדוֹת רֹאוֹת אֹר לְרֵאשׁוֹנָה עִם צֵאתָה שֶׁל הַהֲגָדָה הַמִּיּוֹחֶדֶת שְׁכוּלָה מִתּוֹרַתּוֹ וְהַלִּיכּוֹתָיו שְׁכוּלִם חַיִּים הֵם עִמּוֹ | מָה הָיָה סוּדוֹ וּמִקּוּרוֹ הַטְּהוֹר, הַמַּהְדִּיר הָרֹב נַחֵם סִילְמָן שְׁלִיט"א בַּפְּסִיפּס רֵאשׁוֹן וּמִרְתֵּק הַמִּנְסָה לַעֲנוּת עַל הַשְּׂאֵלָה

המקובל האלוקי מֶרֶן רבי יעקב חיים סופר צוק"ל, בעל 'כף החיים', על רקע העיר בגדאד באותם ימים

בין ענקי הרוח שקמו בבבל משתקפת דמותו של הגאון המפורסם עמוד ההוראה המקובל האלוקי איש אלקים קדוש מֶרֶן רבי יעקב חיים סופר צוק"ל וזיע"א, מחבר הספר "כף החיים" אשר הפך לנכס צאן ברזל בספרות התורנית. כל מבקש הלכה צריך לעיין בדבריו כדי להבין את ההלכה הפסוקה.

בקטנותו למדו אביו תורה וצורת האותיות, לאחר מכן בילדותו התחנך רבינו בישיבות אשר בבגדאד, ובימי נעוריו למד בישיבת

"בית זליכה" בבגדאד שעמדה בראשותו של גדול רבני בגדאד רב רבנן מֶרֶן הגאון רבי עבדאללה סומך זלה"ה בעל ה"זבחי צדק" – מקים עולה של תורה ודעת בקרב נהרות בבל, ועשאה כאבן שתיה של מלכות התורה בדורו ובדורות הבאים. הישיבה הוקמה על ידי בעל הזבחי צדק בתחילת שנות הת"ר ובין כתלי ישיבה זו צמחו רוב ככל רבני בבל באותם ימים.

בית המדרש היה בנוי ישיבות ישיבות ובראשות כל אחת מהן עמד אחד מתלמידיו של הזבחי צדק. רבינו למד ב"ישיבת חכם אלישע" שבפיקוחו של הגאון רבי אלישע

דנגור זלה"ה, בעל "גדולות אלישע", מתלמידיו המובהקים של הזבחי צדק. אגב, רבינו בספרו "קול יעקב" (סימן רע"ב סק"ט ועוד) מציין את בעל הזבחי צדק בתואר "רבינו הגדול" ח"ל: "וכן הורה רבינו הגדול ח"ר עבדאלה בתשובותיו ליו"ד סי' כ"ד והוא בסוף ס' זבחי צדק ח"ב...". כמו כן, ב"כף החיים" (על חלק יורה דעה, ב' כרכים) מצטט רבינו אלפי פעמים (!) מהספר זבחי צדק על יורה דעה. כן מביא עובדות שכתב בספריו כמו מהלכות מאכלי עכו"ם (סימן קט"ז ס"ק קס"ו) מביא רבינו את דברי ה"אגרא דפרקא" ועוד, שאין

במחיצתו וליצוק מים על ידי ריש גלותא דבבל מֶרֶן הגאון רבי יוסף חיים זלה"ה בעל "בן איש חי". בין השניים היה קשר הדוק שנמשך אף אחר עלייתו של רבינו לארץ ישראל, באמצעות מכתבי תורה ביניהם. [וראה בקובץ "תפארת אבות" כמה מכתבי משא ומתן בהלכה ביניהם]. כן רבינו מביא בספריו כמה שמועות מבעל בן איש חי שהוא המקור הראשון להם.

נציין כאן שרבינו בכף החיים (סימן קס"ז ס"ק ק"מ) מביא סיפור שאירע עם זקנו של בעל בן איש חי – הגאון רבי משה חיים זלה"ה ונראה שרבינו הוא המקור הראשון לעובדא זו: "ואני שמעתי מעשה נורא על זה כי בימי הרב משה חיים ז"ל זקנו של מהרי"ח ז"ל בעל המחבר בן יהודע רב פעלים וכו' שזימן ישראל בפסח את עכו"ם אחד שהיה שכינו והאכילו מצה על שלחנו. ואח"כ ספר זה לפני הרב משה חיים ז"ל ואמר לו שיזהר ממנו בזאת השנה כי אפשר שיזיקנו נזק גדול, ויהי היום וישראל יושב ובא העכו"ם ההוא וחרבו שלופה בידו ונעשה לו נס וברח מפניו ר"ל".

סיפור מעניין מובא בהקדמת שו"ת "תורה לשמה" שסיפר הגאון המקובל רבי אפרים מנשה הכהן זלה"ה שסיפר לו הגאון רבי צדקה משה חוצין זלה"ה – ראב"ד עדות הספרדים בירושלים שבשנת תרס"ד עלו לארץ הקדש מבבל הוא ורבינו ועוד מבני החבורה שלהם ובקרו במעונו של הראשון לציון הגאון רבי יעקב שאול אלישר זלה"ה – היש"א ברכה וסיפרו לו שבאו מבבל. הראשון לציון תמה עליהם באומרו "מדוע באתם אלי כשיש לכם את רשכבה"ג רבינו יוסף חיים בעל בן איש חי בבבל, באמת שאין כמותו בכל העולם". והוסיף: "האמינו לי, כשאני לומד בספריו אני נדהם ובשעה שאני מזמר מפיוטיו אני מתעורר לתשובה שלמה".

לאחר פטירתו של הבן איש חי קשר עליו רבינו מספד בישיבת "שושנים לדוד" והעלה אותו על הכתב בספרו "חקי חיים" (דרוש ט"ז) וכה כתב "דרוש שדרשתי בפרשת נצבים, בבה"כ של בבליים שברחובות ירושת", להגאון החסיד המפורסם כמוהר"ר יוסף חיים זלה"ה, שנתבקש בישיבה של מעלה י"ג אלול שנת התרס"ט בעוב"י בבל יע"א, ובאה השמועה לירושת"ו. גם ככלות השנה לפטירתו של רבינו יוסף חיים, חזר והספידו, וכמובא שם (דרוש כ"א) "דרוש שדרשתי בבה"מ של בבליים שברחובות ירושת"ו, ביום ש"ק י"ג אלול שנת עת"ר לפ"ק, ביום יארציית

לילך יחידי לבית גוי. ומוסיף את המעשה שהביא בזבחי צדק שכתב: "וכבר בעירנו זאת [בגדאד] אירע כמה מעשיות מזה והרגו אותם, כל שנה יארע מעשה מזה. על כן מי שעושה כן וילך יחידי בבית הגוי מתחייב בנפשו ואפילו אם הגוי אוהבו אסור לו להלוך שם יחידי". חשוב לציין עוד, שרבינו חיבר קונטרס הערות והארות על הספר זבחי צדק, ועודנו בכתובים.

מבית זליכה ועד שימושו של מֶרֶן

עוד זכה רבינו באותם ימים לשהות

של הגאון המפורסם כמוהר"ר יוסף חיים צוק"ל".

נסמך על ידי הבן איש חי

ומעניין כי בקונטרס החלומות של רבינו הוא מספר שחלם כי זכה להמשיך את דרכו של בעל הבן איש חי וכה כתב: "ראש חודש אדר א' ביום שבת שנת תרע"ו. שמעתי שואלים: משה הניח יהושע, ח"ר יוסף חיים מי הניח במקומו? וענה ואמר: "חתנו של יצחק אבדהובא" [-הלא הוא רבינו].

עוד בצעירותו נסמך רבינו להוראה על ידי חכמי בגדאד. וכן כתב באחת מרשימותיו [דף שבו כותב את רשימת הספרים שחיבר] "כל אלה חיברם איש קטן יעקב חיים... נולד בעוב"י בגדאד יע"א ונסמך שם מחו"ר היותר גדולים למר"צ...". סיפרו, שעל כתב סמיכה זה שחתומים עליו גדולי בבל, חתום בין היתר ריש גלותא דבבל הגאון רבי יוסף חיים זלה"ה, בעל בן איש חי, שכותב עליו "ארי עלה מבבל".

בערך בשנים תרמ"ח-תרמ"ט נשא רבינו לאשה את הרבנית הצדקנית מרת פריחה ע"ה, בתו של הצדיק רבי יצחק אבדהובא צ"ל, והיתה לו לעזר במסירות נפש עד סוף ימיו. נלב"ע בש"ט בט' שבט תש"י.

ארי עלה מבבל

אהבתו וחביבתו לארצנו הקדושה היתה עד להפליא, ובב' אייר תרס"ד יצא מבגדאד יחד עם כמה חכמים, ביניהם הגאון רבי יחזקאל עזרא רחמים זלה"ה בעל "עצי היע"ר", והגאון רבי צדקה חוצין זלה"ה, לימים ראב"ד עדות הספרדים בירושלים. הנסיעה נועדה מתחלה ל"זיירה" [השתטחות על קברי הצדיקים] וחזרה לבבל, אך מסובב הסיבות נתן לבסוף בדעתו של רבינו להישאר בארץ הקודש.

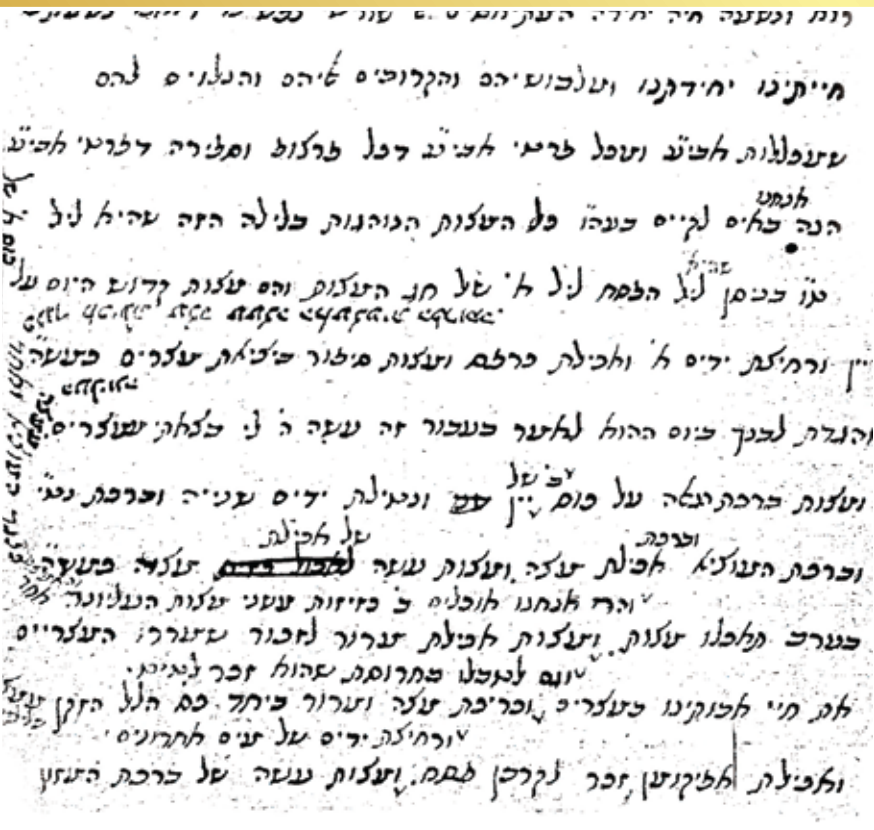
בני החבורה נסעו בשיירה בעגלות רעועות, דרך לא סלולה מלאה חתחתים. בכל ערב שבת קטע רבינו בשליחותם של חברי השיירה את המסע, בתמורה מלאה שהעביר לידי ראש השיירה, כשהוא שוקל לידו מטפחת גדושה במטבעות זהב. מסע השיירה היה נעצר אפוא משקיעת החמה ועד לאחר שסיימו הרבנים להבדיל על כוס היין בצאת השבת. בדרכם עברו דרך חאלב שבסוריה, היא ארם צובה, וכפי שכתב רבינו בכף החיים (סימן קל"ט סק"ט) וז"ל: "ויש מקומות נוהגים שמי שרוצה לעלות לספר תורה, הולך השמש אצלו ונותן בידו טס של כסף. וכן

רבי עבדאללה סומך צצוק"ל ותלמידיו שחלקם שימשו כרבני הישיבה

רבני סדרש בית זליכה

כתב ידו הקי של בעל יכף החיים

ראיתי נוהגין בארם צובה בעברי לשם כשבאתי לירושלים ת"ו...". לאחר טלטולים ונדודים ותלאות רבות הגיעו ליפו בערב חג השבועות. ובאסרו חג הגיעו ירושלימה. בהקדמתו לספר "קול יעקב" מציין רבינו אודות עלייתו לארץ ישראל וכה כתב: "...הגדיל ה' חסדו עמי וזיכני לעלות ולהסתופף בהיכלו עיה"ק ירושלים תוובב"א שנת התרס"ד ר"ח אייר והגעתי לשם ביום שמחות שהוא אסרו חג של שבועות...".

כל שנה במירון!

תחילת בואם ארצה, פקדו את המקומות הקדושים כדי להשתטח על קברי הצדיקים ובביקורם בעיר האבות חברון עלו לבקר במעונו של המרא דאתרא אוצר התורה, מרן הגאון רבי חיים חזקיה מדיני זלה"ה, בעל שדי חמד, שחיבבם מאוד ושש לקראתם.

יצוין עוד, שבשנת תרס"ח נסע רבינו שוב מירושלים לחברון להשתטח על קברי האבות, וכמו שכתב בכף החיים (סימן רי"ט סק"ה): "...וכן עשינו מעשה בשנת התרס"ח כשהלכנו מירושלים ת"ו לחברון להשתטח על קברי אבות ולא היה רצוננו להתעכב שם, אלא לשוב ביום השני, ולא ברכנו שם הגומל עד שובנו לירושלים ת"ו".

ואגב נציין עוד שכן היה נוהג רבינו ליסוע כל שנה בל"ג בעומר למירון להילות רשב"י זיע"א. ובדרכם היו עוברים בטבריה בי"ד אייר ביום שנקבע להילולת התנא רבי מאיר בעל הנס זיע"א. ובמירון היה רבינו משליך בגדים למדורה שהודלקה על ציון הרשב"י, כנהוג. [כפסק מרן הבן איש חי, וראה כף החיים (סימן תצ"ג ס"ק כ"ו-כ"ז)].

הרבנית עושה שאלת חכם

מעת שדרכה כף רגלו של רבינו באדמת ארץ הקדש גמלה בלבו ההחלטה "פה אשב כי איויתיה" ואף שהוריו, אשתו הרבנית וארבעת ילדי עדיין נותרו בגולה. יש מספרים שהסיבה שבחר רבינו להישאר בארץ ישראל הייתה כי ראה את קהילת החסידים "בית א-ל" שעושים לילות כימים בלימודים, תיקונים, תפילות וכוונות ולכן החליט להישאר בירושלים עיר הקודש על מנת להצטרף לחבר רבני ולומדי הישיבה. מיד לאחר החלטתו זו, כתב רבינו מכתב לאשתו ע"ה ובו הודיע לה על החלטתו. כאשר קיבלה את המכתב, פנתה אל ריש גלותא דבבל בעל בן איש חי זלה"ה

לשאול בעצתו, וענה לה: "הכל מעלין תנן", וכוונתו שהעת ללכת אחריו, שהרי שנינו במשנה במסכת כתובות (קי) "הכל מעלין לארץ ישראל". ובדבר הוצאות הנסיעה, יעץ לה למכור חלק מספריית בעלה הגדול לכיסוי הוצאות הדרך. לא נותר לה אפוא אלא למכור את חפצי הבית, לארוז את מיטלטליה ולעלות לארץ הקדש. בתחילת שנת תרס"ה עלו אביו, אמו, חמותו, רעיתו וארבעת ילדי לארץ הקודש. הוא מתעד זאת בהקדמת הספר כף החיים למהדורא הראשונה (ח"א, תרס"ה) שכתב רבינו בזה"ל: "וחסדי ה' אזכיר תהילות על כל אשר גמלני כל טוב לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו בירושלם עיר עז לנו אני וביתי ובני ובנותי. אודה ה' בכל לבב כי גבר עלי חסדו אשר כמה ניסים ונפלאות עשה עמדי מיום היותי עד היום הזה".

נציין כאן עוד את מה שכתב רבינו בספר חיים עד העולם (הדרן למסכת תמיד) "אף על פי שהגדיל ה' חסדו עמנו בזמן הזה ויש הרבה ישראל דרים בארץ ישראל ובירושלים ת"ו, אפילו הכי צריך להתפלל תמיד אל ה' שיבנה בית המקדש, כדי לעשות רצונו להיות כהנים בעבודתם ולהקריב תמידים במועדם".

בחברת חסידי הקבלה

מיד בהגיעו של רבינו ירושלימה אשר איווה לשכון כבוד בתוכה, קבע את מגוריו בעיר העתיקה שבירושלים והצטרף אל חבר הרבנים המקובלים בבית המדרש של החסידים ק"ק "בית א-ל" אשר בעיר העתיקה, והם ששו לקראתו, ותהילתו בקהל חסידים. ועל ידי שקידתו העצומה, והצטיינותו במיעוט שיחה ובמיעוט שינה, רכש לו ידיעות נשגבות בתורת הח"ן. והחל להתפלל בקדושה ובטהרה על פי כוונות רבינו האר"י ז"ל, וכאשר הורה רבינו הרש"ש זיע"א בסידורו. ועלה מעלה מעלה במעלות בקדש ונתפרסם לארי במסתרים ושר בית הזוהר. ושמו נערץ בקדושה ותהילה.

רבינו בספריו מציין בכמה וכמה מקומות ממנהגי בית א-ל-ל כפי שחזה בתקופה ששהה שם. וכגון בכף החיים (סימן א' סק"ל) כתב בענין אמירת הפסוק שיש אומרים אחרי פרשת העקידה "ושחט אותו על ירך המזבח..." וז"ל: "וכן מנהג בית א-ל-ל יכב"ץ ההולכים על פי דברי האר"י והרש"ש רצון מלפניך". כן מציין בעוד מקומות בספריו מנהגים נוספים הנהוגים בישיבת

ערסו ערס ברזל, תעודת זהות

ידי זכאי הוא א"א ועט"ר זלה"ה כי הוא צוה לי לדרוש ברבים בכל שבת ושבת בשנה ראשונה כדי שיעלה בישיבה של מעלה...".

אמו של רבינו הצדקנית מרת אסתר ע"ה נפטרה ב' באלול תרס"ה. בימי היארצייט של אביו ואמו היה דורש לכבודם דרוש במעלת הצדיקים ונדפסו הדרושים בספרו "חקי חיים" (דרושים כ"ב-כ"ה).

מזיכרונותיו של רבינו מארץ הולדתו בבל סיפר בכף החיים (סימן רכ"ד סק"י) על דברי הש"ע (שם ס"ג) שכתב "הרואה בבל הרשעה אומר: ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שהחריב בבל הרשעה" וכתב רבינו "הרואה בבל הרשעה - והוא כשעוברין מעי"ת בגדאד יע"א היושבת על נהר חדקל ללכת לעיר חלה היושבת על נהר פרת בעוד כמו שתי שעות לבואם לעיר חלה, פוגעין במקום אחד מדבר שמם ויש בו חרבות וקורין אותו בבל הישנה. וזכורני כשהייתי כמו בן עשרה שנים כשהלכנו להשתטח על מצבת יחזקאל הנביא ע"ה שעל נהר כבר אשר יש כמו ו' שעות מעיר חלה לנהר, כבר ראינו את המקום ההוא של בבל ואמרו לנו שזאת בבל הישנה".

רבינו נולד בערך בשנת תרכ"ה בבגדאד להוריו הצדיקים רבי יצחק ברוך ומרת אסתר ע"ה. הוריו היו צדיקים, יראים ושלמים וחינכוהו בדרך התורה עוד מקטנותו. אביו רבי יצחק ברוך זלה"ה נלקח לבית עולמו בירושלים בי"ט שבט תרס"ה. ביום פטירתו פירש את הפסוק בספר משלי (י"ט, כ"א) "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום" - שכן האדם חושב בלבו תמיד באיזו זכות יזכה לעולם הבא. ורמז לו הכתוב "ועצת ה' היא תקום" - עצ"ת בראשי תבות ענוה, צדקה, תורה. על ידי זה יזכה לעולם הבא. ורצונו לומר על ידי ענוה צדקה ותורה שיעשה לשם יחוד ה' בלא פניה, "היא תקום", שעל ידי זה תקים את האדם לעולם הבא. עכת"ד. וכן, מתוך דברי תורה נתבקש לישיבה של מעלה.

רבינו קבע את חידושו של אביו בספרו "גל יעקב" על התורה (פרשת תצוה) וז"ל: "ובזה נבא לפירוש הפסוק שפירש א"א ז"ל ביום שנתבקש לישיבה של מעלה...".

כן צוה עליו אביו שידרוש ברבים לאחר פטירתו וכמו שכתב רבינו בהקדמתו לספר "גל יעקב": "ומגלגלין זכות על

בית א-ל-ל.

רחובות הנהר בסיוע רבי נסים נחום

לאחר כמה שנים שלמד בישיבת בית א-ל-ל עבר ללמוד בישיבת המקובלים שנוסדה לא מכבר, בשנת תרנ"ו, "רחובות הנהר" שבשכונת רחובות הבוכרים בעיר החדשה, שהוקמה בסיועו של הנדיב - מקורבו של רבינו - סניור רבי נסים נחום זלה"ה [ככל הנראה באותה תקופה העתיק את דירתו מהעיר העתיקה לעיר החדשה], שם למד את תורת הח"ן מפיו של שר בית הזוהר, גדול המקובלים דאז - ראש הישיבה הגאון הקדוש רבי חיים שאול דויק הכהן זלה"ה, המכונה "השד"ה".

בישיבה זו למדו באותם ימים עוד כעשרים מקובלים, ביניהם הגאונים רבי אברהם ענתבי, רבי יום טוב ידיד הלוי, רבי שאול קצין, רבי אהרן סלאטקי ועוד כמה צדיקים קדושים אשר בארץ המה. הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זלה"ה בהסכמתו לספר כף

החיים ציין לשבח את רבינו כאחד מלומדי הישיבה וכתב:

"...וכבוד הרב המחבר שמו לתפארה ולתהילה בקרב עה"ק תוובב"א, והוא מהעוסקים בתורה ועבודה לשמה, ומכוין עם המתפללים ע"פ הכוונות בקהל חסידים אשר ברחובות...".

בישיבה זו קבע רבינו את מקום תפילתו ברציפות מאז כניסתו לישיבה עד אחרית ימיו יחד עם חבורת המכוונים שהתפללו בכוונות הרש"ש. וכה תיאר בענין זה הגאון רבי אברהם מונסה זלה"ה בספר "פדה את אברהם" (עמוד תכ"ב):

"הרה"ג יעקב חיים סופר זיע"א מחבר ספר כף החיים... היה רב חסיד מקובל ומתפלל בביהכנ"ס 'המכוונים'... בבוקר כשמוגיע זמן טלית ותפילין, היה מתעטף בטלית ותפילין והולך לביהכנ"ס 'המכוונים' ומתפלל בכוונות. לא התפלל חזן, אבל היה קובע לו המוספין של ראש השנה וכפור ובהם היה עובר לפני התיבה ומתפלל חזן".

הגדה של פסח - כף החיים

ירושלים וארץ ישראל. סה"כ הגדה זו מכילה כ-640 עמודים ובפתח ההגדה מופיע מכתב ידידות וברכה מאת הגאון רבי יעקב חיים סופר שליט"א ראש ישיבת "כף החיים", בין דבריו כותב: "חמותי ראיתי אור, אור יקרות וקפאון, אור בהיר הוא בשחקים, אור אורייתא, תורת יעקב תורת חיים, תורת מר זקני, הפוסק הגדול הגאון המקובל רבי יעקב חיים סופר זצ"ל בעל כף החיים, ערוכה בכל וסדורה על הגדה של פסח, מיוסדת ומושתת על כל חיבורי קדשו היקרים, תורה מפוארת בכלי מפואר... הרבה יגע הרב המהדיר שליט"א לאסוף וללקט גם עובדות והנהגות ומעשים טובים ממר זקני הגאון זצ"ל, קבעם ושבעם כפנינים במשבצות זהב וכסף, לתועלת המעיינים בספר התורה הזה, וכן ערך וסידר בדרך נכונה מתולדות חיו של מר זקני זצ"ל, מעוטרים בעיטור סופרי'ם, ומעשה רב עדיף..."

לא נותר לנו אלא לאחל לעורך ההגדה שימשיך בכתיבת חיבוריו המועילים.

להשיג בחנויות הספרים או אצל העורך
בכתובת המייל: adratkodesh@gmail.com
או בטלפון: 052-7682413

בשורה טובה ומשמחת עם הופעת היצירה החדשה בשדה הספר התורני "הגדה של פסח משלחנו של מרן הגאון רבי יעקב חיים סופר זצוק"ל בעל כף החיים" בהוצאת מכון "מורשה".

הגדה זו מלאה וגדושה באוצר בלום של פירושים וחיידושים, מנהגים ופסקים, משלים וסיפורים, אמרות טהורות והנהגות טובות כולה כולל התפילות מתורתו של בעל כף החיים.

על הגדה זו מלבד סדר ההגדה, נוספו דברים רבים והם: הנהגות בעל כף החיים לחג הפסח, סדר ברכת האילנות עפ"י הכף החיים, סדר ספירת העומר, דרשה לשבת הגדול, תשובות בעניני פסח, חידושי מסכת פסחים ועוד חידושים רבים.

בשלהי ההגדה יש פרקי חיים מתולדותיו שהם תוספת לעובדות ומעשי רב המשובצים בתוך ההגדה כל דבר במקומו, כ-40 עמודי גדושים בחומר היסטורי מרתק ומעניין מהם הנהגות ועובדות רבות הרואות אור לראשונה.

ההגדה לוקטה וחבורה על ידי הרב נחום סילמן שליט"א אשר כבר אתמחי בספריו הנודעים על גדולי

לשום מקום. לחתונה היה הולך, מקדש כמה רגעים ומיד היה חוזר. איך זכה? אותה השאלה נשאל החפץ חיים מחבר המשנה ברורה – שמירת הפה!! מעולם לא דיבר הכף החיים אפילו ברחוב, רק למד כתב למד וכתב, אם בדרך היו שואלים אותו שאלה היה עונה להם בקיצור נמרץ והולך הביתה מיד".

כן סיפרו נכדיו ששהו רבות במחיצתו שמעולם לא ראוהו יושב בטל, אלא עוסק בתורה כל הזמן.

עידוד מעמדי הסיומים

בד בבד עורר רבינו על החשיבות בלימוד הגמרא והפוסקים שזהו העיקר וכמו שכתב בכף החיים הלכות ראש חודש (סימן תי"ז ס"ק י"ג) לאחר שהביא את דברי הפרי חדש ומורה באצבע על סדר התפילות והלימוד בראש חודש הוסיף על כך רבינו זצ"ל: "נראה דכל זה הסדר הוא להמון העם, אבל מי שתורתו אומנותו ויש לו לב מבין בגמרא ופוסקים, אינו צריך לבטל כדי לומר סדר זה, דבלאו הכי תלמוד תורה מכפר עם התשובה".

על מידת הלימוד תורה לשמה שהיתה ברבינו, ניתן ללמוד ממה שכתב בהקדמת הספר כף החיים.

מאהבתו של רבינו את התורה היה מעודד את מעמדי הסיומים שעושים בעת גומרה של תורה ואף חיבר ספר מיוחד של הדרושים שנהג לומר אז. וכפי שכתב בפתח ספרו "חיים עד העולם" שנהג לומר דרושים "דרך פרד"ס ודברי אגדה המשמחים את הלב שהייתי אומר לפני החברים ביום של שמחה, שמחה של תורה בגומרה של מסכתא".

מדויק לפי השעון הערבי...

כמובא לעיל, רבינו קבע את תפילותיו בבית הכנסת של המכוונים בישיבת "רחובות הנהר", על אופן תפילותיו של רבינו – סיפר הגאון רבי יהודה צדקה זלה"ה: "כמובן, התפילות שלו היו לפי הכוונות. היום כמעט אין אחד שהוא מכוון. אז באותו הדור היו עשרות רבנים שכיוונו, על כל אחד היה אפשר לומר סיני ועוקר הרים".

"היו מתפללים בבוקר באשמורת, נמשך התפילה ארבע שעות בערך. בלי לשנות כלום. על כל מילה מהתפילה יש שלושה ארבעה דפים של כוונות, עד שמכוונים את זה - נורא!"

"הוא היה אחד מהם. היה הולך בבוקר

כמעט מלאכת הספר כולו, והיה השד"ה דוחק על הוצאתו לאור בהקדם".

המצרי שהצליח לקבל קמע נדיר

כאמור לעיל, רבינו הסתופף בצל ישיבות המקובלים בירושלים. ולא עוד, אף בגיל צעיר ביותר כבר היה בקיא בתורה זו וכפי המוכח מהספר קול יעקב שנכתב על ידי רבינו בבגדאד כשהיה כבן ל"ב שנים ושם מביא מכתבי רבינו האריז"ל ועוד. ואומנם חשוב לציין דעתו כי: "שמי שאין לו יד בחכמת הקבלה ילמוד בספר הזוהר הקדוש".

ונציין כאן על מה שכתב רבינו בכף החיים (סימן תקפ"א סק"ז) אודות לימוד תיקוני הזוהר בחדש אלול זצ"ל: "ויש נוהגין ללמוד התיקונים של הזוהר בימים אלו, דהיינו להתחיל בראש חודש אלול ולסיים ביום הכפורים" עכ"ל. ולפי השמועה, רבינו עצמו היה נוהג להתחיל בלימוד תיקוני הזוהר כבר מט"ו באב.

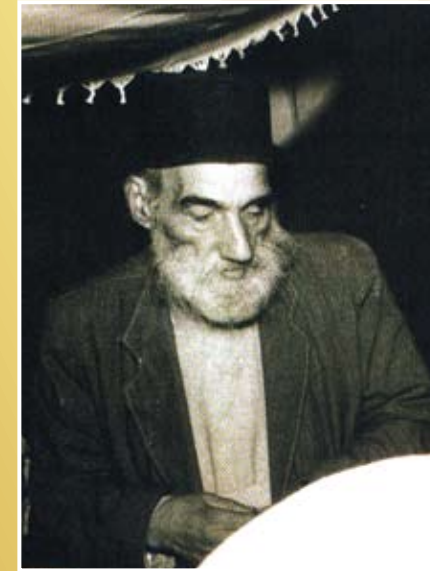
על אף עיסוקו של רבינו בחכמת הקבלה, נמנע כליל מלהתעסק בקבלה מעשית וכתובת קמיעות. פעם אירע מעשה ביהודי ממצרים שהיה לבנו חולי הנפל ובא לרבינו והפציר בפניו שיכתוב לו קמע עבור בנו, בהתחלה רבינו התחמק ויעץ לו להתפלל, אך כשהפצרותיו חזרו ונשנו, כתב רבינו קמע ושם אותו עליו והזהירו שלא יוריד את הקמע אף פעם. ואכן הבן נרפא.

לאחר שנים מספר אירע מקרה ונעלם הקמע, ואז חזרה המחלה, חזר האב לרבינו והפציר בו שוב שיכתוב, לבסוף הסכים לכתוב "בפעם האחרונה" וחזר ונרפא.

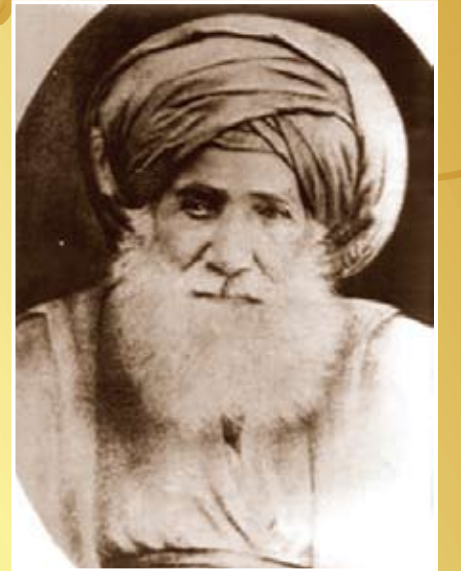
מעולם לא ראה את רחוב יפו

רבינו היה עוסק בתורה בכל רגע ורגע מנצל את זמנו ללימוד, הן בלימוד וכתובת ספריו, הן בלימוד סוגיות הש"ס, וכפי שהעיד בנו רבי משה סופר זלה"ה שידוע על [לפחות] עשר פעמים שאביו סיים את הש"ס כולו מכריכה לכריכה, והן בלימוד ח"י פרקי משניות בכל יום, כך שבערך אחת לחודש סיים את כל השישה סדרי משנה. ובכלל על התמדתו בתורה סיפר הגאון רבי יהודה צדקה זלה"ה:

"פלא פלאים. התנהגות פשוטה. אולי מעולם לא ראה את רחוב יפו, ואני חושב שכלל לא ידע איך הולכים. מה שכן היה הולך מביתו שבבית ישראל למאה שערים בשביל הדואר שהיו בקשות של ספרים. אף פעם לא ביטל תורה. אף פעם לא הלך

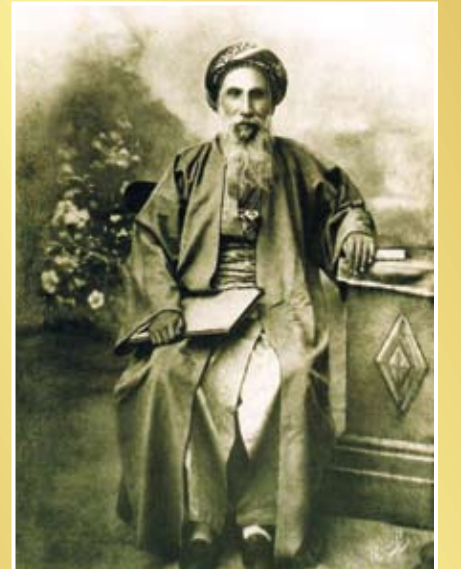
הגה"צ רבי צדקה חוצ'ין זצוק"ל

חכם רבי עבדאללה סומך זצוק"ל

ספר ההגדה 'כף החיים' החדש

הגה"צ רבי אברהם הלל זצוק"ל

במחיצתו של הרב השד"ה

הרב השד"ה, שעמד על תכונותיו של רבינו, ידיעותיו הרחבות ועומק עיונו בחכמת הנסתר, נתן לימים לו ולרעו הגאון המקובל רבי יהודה פתיה זלה"ה בעל "מנחת יהודה", את מלאכת עריכת ספרו העמוק בחכמת הנסתר "איפה שלמה", שכן הרב השד"ה היה בעת זקנותו סגי נהור וקשתה עליו מלאכת הכתיבה.

בסוף ספרו איפה שלמה הזכירו לשבח הרב השד"ה זצ"ל: "ובפרט למעלת הרב הכולל אור גולל ידידנו כמהר"ר יעקב חיים... שהוא עומד לימיני לטרוח במלאכה הזאת...".

אף רבינו בספרו קול יעקב (דף כה). כותב בענין זה כשמסדר שם את סדר הכוונות